

Br. 4.
JUR.
NAUČNI ODSJEK
Poštarina plaćena u gotovu

Cijena Din. 1.50

IZLAZI JEDANPUT MJESOĆNO

GLASILLO
JUGOSLOVENSKII
NACIONALISTA

PRETPLATA DIN. 18. GODIŠNJE

SOČA

VLASNIK OR. JU. NA. ŠIBENIK

IN TI MI BOŠ
KRVA VA TEKLA

S. GREGORČIĆ

GLAVNI ODGOVORNI UREDNIK
LOVRO GUBERINA

BBOJ 5.

U Šibeniku, srijeda 13. decembra 1922.

GOD. I.

Dan ujedinjenja 1. decembra.

proslaviš nacionaliste Dalmacije radom na svojem oblasnom kongresu u Splitu, koji je trajao cio dan 1. i 2. do veče.

Dok je „Pobeda“ prošle subote donijela opširan izvještaj, ne nalazimo potrebnim, da ga opetujemo, jer svi naši preplatnici prate i „Pobedu“.

Na kongresu, gdje je šibenska organizacija bila zastupana po četvorici izaslanika, izvijestili su pojedini izaslanici o prilikama u području njihovih organizacija, iznosiv osobito teškoće i zapreke, koje su na putu našem pokretu. Najbolji je utisak proizvela činjenica, da svugdje nailazimo na istu kost i da se do u taličine slažemo svi u pitanju nastavka borbe i metoda.

Neprijatelji našeg naroda i našeg nacionalnog pokreta koliko u gradovima, toliko i u najmanjem selu Dalmacije nisu političke grupe, nisu stranke, nisu uopšte mase, kao ni jaci i značajni pojedinci, koji bi u životu naroda značili nešto, nego svugdje pred sobom vidimo kržljavee i pokvarenjake, ostatke nekadanjih predstraža austrijske policije: confidente, doušnike, denunciante; one, koji su do četrnaest godine po uputama iz Beča, Pešte i Rima štrecali otrov u narod i kojim je glavna zadaća bila, da ideju bratskog zbljenja i ujedinjenja ubiju, gdje se samo javi i da klicu jugoslovenskog nacionalizma, koja je nicala svugdje, satru i uniše za uvijek; one, koji su četrnaeste godinopoveli hajku, zaštićeni žandarmerijom palili narodne zastave, provaljivali u stanove i radnje, koji su tražili zatvaranje i vješanje pravih narodnih boraca; one, koji su blagoslivljeni austrijske topove, molili za pobedu austrijskog oružja i za poraz i uništenje Rusije i Srbije; one, koji su sticali odlikovanja, primali nagrade, kočili se u društvu oficira i svemogućih upravitelja i poglavara, koji su zasjeli u aprovizacije i srkali narodnu krv i tovili se i bogatili, dok su pošteni građani s narodom stradali.

Na kongresu se vidjelo, da u Dalmaciji

raspoložemo lijepim brojem jakih sposobnih borbenih elemenata, koji su u stanju, da povedu organizacije sigurnoj pobjedi. Neokaljani, mirne savjesti, prožeti neugasivom ljubavlji i voljom sabrani smo isti, koji se u ono vrijeme isprisismo austrijskim bodovima i kroz tamnice i kroz martirij progurasmose izranjeni, izmučeni, izmrevreni, ali pobjedno do današnjice, u kojoj se opet vidimo pred istom kaljužom, pred istim kuoljem, koji moramo iskorjeniti.

Izaslanici su izvijestili svoje organizacije o toku kongresa i zaključcima u tančine, a mi ćemo naglasiti samo najvažnije, što su svi beziznimno priznali kao najpreču potrebu i uvjet jačanja i razvijanja našeg pokreta.

Da se olakša centralnom odboru i ratereti odbor mjesne organizacije u Splitu, koji je do sada vršio i dužnost oblasnog odbora, izabran je novi oblasni odbor iz boljih i radišnjih splitskih drugova, koji se odmah dao na posao, da sve organizacije svojeg područja sveže, podupre i rad sviju, koncentriira kako bi se postigao što bolji uspjeh. Sada je neophodno potrebno, a i najpreča je dužnost svake organizacije, da redovito izvješće oblasni odbor o svojoj djelatnosti, te da uz to od ovoga prima upute za dulji rad, a to osobito pri rješavanju pojedinih težih i delikatnijih pitanja. Neophodno je nužno k tome, da pomaže oblasni odbor novčano, dostavljajući mu prema zaključku kongresa dio redovitih i nereditivih prihoda.

Drugovi, nacionaliste! Uspjeh ne ovisi o nikome i o ničemu, nego jedino o našoj snazi, našoj volji, našoj požrtvovnosti. Zbijimo se u redove i vršimo svoje dužnosti. Bude li svaki pojedini član doprinosis dnevno svoj rad i svoju pomoć organizaciji, nastojao, da sve učini što može, i plaćao tačno svoj mješevni obol, ojačat će naše organizacije i oblasni odbor će moći da načelu sviju nas razvije jugoslovenski barjak i prodre k našem cilju.

daljnjoj junakačoj borbi. Politička je pravednost zahtjevala samostalnost česko-slovačkog naroda svojim zemljopisnim položajem i svojom vjekovnom borbor protiv njemačkog pritiska i ugnjetavanja. Čehoslovačka bila je i ostaje protivnjemaca predstraža svih naroda u istočnoj Evropi. Jugosloveni su na jugu ono što su Čehostovaci i Poljaci na sjeveru, zato zajednička pogibao u sađnosti i budućnosti mora te narode da združi da promišljeno i zajednički postupaju. Mi smo Jugosloveni najbolje shvatili, da je samostalna česko-slovenska država za nas životno pitanje, jer je ona barijera proti zajedničkom i vjekovnom neprijatelju, koji se svom silom gura na istok pa nas to prirodno i nužno ujedinjene drži. Silni porast čehoslovačkog sokolstva po prevratu u svatu slobodne republike, njezin kulturni, ekonomski i državno pravni razvitak dokazuje cijelom svijetu, da je sposobna i jaka sama opstojati i suprostaviti se svakoj tuđinskoj naježdi.

Premda nijesmo direktni susjedi, njihova je politička i kulturna, a u posljednje doba gospodarska uzajamnost vrlo živa; književ-

vna i novinarska vrlo intimna, a u političkoj surađnji ide se k najjačoj konsolidaciji sila. Sokolski rad u sitnom i znojnom trudu njezinih najjačih duhom, samopregor starosti Scheinera, Vaničeka, Očenašeka i njihov osjećaj prema nama uvjerava nas, da je naš savez izraz najiskrenije slavenske misli i uzajamnosti, nikakav prkosan savez protiv ikoga već za izgradnju novoga života, na zdravim načelima Masarykove slavenske demokracije. Taj je duh usko vezan ljubavlju prema jugoslovenskom junaku. Oni dobro znaju darovitost i sposobnost srpskog sina, poznaju radinost i narodni idealizam hrvatskog i slovenačkog junaka. Tu jakost osjećaja, tu toplinu, koju osjeća prema nama veliki Masaryk, Kramarž, Klofač, Stepanek i drugi, tu istu ljubav osjeća činovnik, radač, student, građanin i seljak česki. Oni su dali uvijek takvih dokaza a za posjete sokolskog sleta u Ljubljani, pa naših poslanika u Pragu, uviđesmo, da oni jasno govore, kako je daleko prodrla svijest bratstva i potreba slavenske solidarnosti, pokazavši nam i tom prigodom veličinu njihove slavenske misli. Želja je naša, da taj savez ne ostane, samo savez vlade i parlamenta; on se mora punom parom popularizirati, imada nam donese potpuno međusobno poznavanje, političku i kulturnu vezu, poznavanje jezika i duha našega.

Mi želimo, da se naš savez produži tako, da bi ušao u krv i meso svakog našeg čovjeka, rekao je Masaryk. A to je misija u prvom redu nas nacionalista.

FAŠIZAM.

Mnogo se kod nas govori i piše o fašizmu, što nije čudo, jer bi njegov razvitak i jačanje mogao da za nas znači skoro koliko je nekada značio njemački „Drang nach Osten“. Nego kod nas se pri tome mnogo skreće i pretjeruje bilo prama gore, bilo prama dole. Jedni ga podcjenjuju, drugi precjenjuju.

Osvrnut ćemo se na pisanje mjesnog „Dalmatinskog radikal“a, koji ne priznaje nikakve vrijednosti ni zasluge fašizmu, a kao minus označuje brojne ljudske žrtve i materijalnu štetu.

Daleko smo od namisli, da opravdavamo, počinjene zločine, ili da zločince prikazujemo u blažem svijetlu, nego tek mislimo, da mnogo izgleda drukčje nego je u spomenutoj listi prikazano.

„D. R.“ priznaje, da je fašistima uspjele nekoliko puta ugušiti prevrate komunizma, čime da su učinili uslugu samo vlasti, jer se time časovitim uspjesima neće ukloniti socijalni prevrat, za kojim teže radničke masse, a taj da je prevrat samo odgođen. Optužuje za tim fašiste radi strašljivih zločinstava počinjenih, kao da ta zlečinstva imaju svoj uzrok u samom začetku fašističkog pokreta, a međutim priznaje, da ta zlodjela izvode ljudi, koji su zločinu inači skloni. Zaboravlja pri tom, da se je fašizam u Italiji pojavio u zadnjem momentu, kad su radničke mase pod dojmom ruske revolucije već počele, da se barikadiraju u tvornicama i proglašuju sovjete i da su te mase već bile na putu, da u Italiji izvedu sve ono što je bilo do tada izvedeno u Rusiji, a to

bi donijelo nerasporedivo više žrtava. Zločinački nagon, koji je općenito zahvatio mahn u pojedincima već dosegao i vrhunac, nije bio bez uticaja na okolinu, te je opće raspoloženje bilo prevratno, a tako i volja za krv i nasiljem skoro općenita.

Ne može se, a da se ne prizna talijanskoj vlasti, da je izvrsno prosudila momenat i da je proračunano odredila protuudarac. Fašizmu nije bila samo zadaća, da uguši radnički komunistički pokret, ili da ga odgoditi, nego da stvori ventil upravo onoj prešiji, onom nagonu, koji je morao da nade oduška, pa kuda skrenuo. I talijanska je vlast postigla svoj cilj: ona je bujici dala drugi smjer i potrošila joj veći dio energije. Mjesto da se krviožne mase rekrutiraju pod crvenim barjakom i udare po buržoaziji i po vladajućim krugovima, bile su još u zgodan momenat poglađene, napojene drugom idejom i upotrebljene protiv samih komunista i socijalista, koji su ih odgajali. Talijanska je vlast dobro znala, da samo pojedince iz tih masa vodi ideja, a sve ostalo da je samo zatrovana masa, koja traži samo žrtvu u čeljust ne pitajući tko i što. Ta je masa osjećala potrebu jedne skrajnosti i ujedno potrebu ispoljenja u toj skrajnosti. Ono, što je pojedincima u njoj bio cilj i ideal njoj bio samo okvir, pak joj je svejedno, da li je izbačena žuć crvena ili trikolorna, da li je poslužila moskovskim diktatorima ili domaćim šovenima. Otklopio se lonac, vrenje je i isparivanje nastavilo i trajeće dok bude dovoljno vatre pod njime, ali prekipilo nije i time je mnogo spašeno.

Dobro je, što „D. R.“ fašizmu ne priznaje politički karakter i ako mu se donekle mora da prizna, ali ne mislimo, da će kriminalistika tražiti u fašizmu uzroke porasta kriminalitetu nego da će uzrok tog porasta kriminaliteta za fašizma i nakon fašizma tražiti u onom stanju, u onom raspoloženju u kojem je nikao fašizam. Sam fašizam nije drugo nego pogoden kalmanat, koji je u najzgodniji momenat ljekarskom rukom vješt ubačen uzrujanju masi u grlo.

Pa i ako je tažicom u Italiji samo odgodio socijalni prevrat, koji neće izbjegći, ne smijemo zanijekati, da je time učinio Italiji neprocjenivu uslugu oslobođiv je najtežih žrtava, jer nakon današnjeg iskustva neće se nikada u Italiji ponoviti ono, što je bilo u Rusiji, a da je prevrat nastao pred dvije godine, Italija bi bila pored Rusije garište.

Teško, da su i fašiste tako naivni, da si utvaraju, da su za vazdušni radnički pokret, pa makar privukli i dvije trećine dočešnjih komunista i socijalista u svoje kolovo, jer će fanatizam bez sumnje da popusti, a to bi moglo da započne već sada uslijed dolaska na vlast, što je skopčano s odgojnoscu i znatnim promjenama, ali danas ili sutra ako eksponenti sovjeta u Italiji ojačaju i zbilja izvedu prevrat, prva će im briga biti, da izbjegnu ono, čime bi u 920. toj godini bili počeli: da ne ponove krvave eksperimente, koji su uništili Rusiju, nego da se njima okoriste. I taj prevrat može da i koristi i škodi Italiji, ali neće ju nikad dovesti u današnji položaj Rusije. To je bez sumnje ogromna zasluga.

Sve ono zlo, koje tu zemlju još čeka nema svoj izvor, nego filter u fašizmu; ono, nije začelo u fašizmu, nego se kroz vremena procjedilo, razvodnilo i oslabilo. Možda ćemo se još zgražati nad dogadajima u Italiji, ali tad ne snijemo zaboraviti, da se mnogo jače zgražamo nad onim, što bi bilo da nije bilo fas. z. na.

Jednako ne smijemo pretjeravati ni u drugom smjeru, jer koliko Mussolini gospodario situacijom, ne može da se osjeća sigurnim i nije bez brige radi uzdržanja ravnoteže. Izgleda, da danas cijela Italija puše u jedan rog, ali ostaje još pitanje koliko ih puše iz uvjerenja, koliko iz samoga zanosa, a koliko iz straha pred silom. Što misle i spremaju oni, koji danas ne mogu da dignu glas i jesu li baš smeteni, raspršeni i sasma ostavljeni od masa?

To ni poglavice fašista ne znaju, a ta im je neizvjesnost velika briga. O tom bi se mogli da uvjerimo tek u slučaju jedne ozbiljne, ne samo fašističke, nego vojničke sveopće mobilizacije, kad bi svih dobili jednako oružje u ruke, ali toliko nije riskirala dosadašnja vlast, a neće ni Mussolini, pa koliko njegovi pristaše klicali ratu.

AVE MUSSOLINI.

Prevrat u Italiji, ko vazda u sličnim slučajevima, nametnuo je predstavnici evropskih država i njenoj štampi dužnost da se prije nego dođu u doticaj s tim novim licem države, ili bolje rekuć — s tom novom maskom, a osobito poslije u prvom zvaničnom koraku, o promjeni izraze, da nakon te formalnosti uzmognu nastaviti sa novim predstavnicima te velevlasti u njihovom kolu dosadanju rad. Ta nova maska pako ima da svoj početni stav prama unutri i vani namjesti tako, da joj drugi uzmognu da bez osobita truda svaki na svoj način uz prijazni smješak i naklon izraze priznanje i simpatije i još mnogošta. To je i prilično vješt izvedeno, te se danas nakon kratkih ceremonija nalazio pred novom talijanskom vlastom, kao što smo se nalazili i pred starom.

Mussolini je najprije namrštenim licem došao pred parlament i donio mu svoj ukočeni prst pod nos, znajući, da se danas nikome ne ide u izbore, koji bi donijeli fašiste u parlament jednako, kako su došli na vlast, a za tim se je pomozno okrenuo prama inostranstvu i izjavio, da će poštivati ugovore i izvršiti sve obvezne — nakon ratifikacije parlamenta. I vuk sit i koza cijela.

Nakon toga, naravno, da je najlakše zaboraviti i fašizam i nasilja, pa ako ćete i samu Italiju i prevrat i pozabaviti se Mussolinijevom ličnosti i pokaditi joj sprijeda i straga i diviti se njegovu crnom oku i silnoj energiji i izbjrianom licu i lakom smješku do jagodica i snažnoj donjoj vilici, a u prijateljskom društvcu, unter nos, možda i još čemu, o čem se pred javnosti ne govoriti.

I svatko je zadovoljan i svak tare dlanove — „nisam rekao ništa“ — a tko zna da od tog velikog tamjana ne udje štograd kroz nos i Mussoliniju i njegovim oduševljenim, ali mrkim i ozbiljnim junacima, a to je, dozvolite, diplomatski uspjeh.

Rad bih za ovakove prijateljske razdrganosti zavirio u dušu (ne mislite Šćeku, koji se takodje poklonio, nege) kakvu Curzonu ili Poincare-u i rad bih njihovim očima u tom momentu pogledao onog, kojemu kade. Pa da mi je zaviriti i našem Momčilu Ninčiću, kojemu naša javnost nikako ne može da oprosti, što mu se Mussolini „dopao“ (koliko nam je poznato, Gosp. Ninčić nema nikakove sredneste sa pokojnim onor. Salvi).

Ali vidi se, da se i Gospodin Mussolini dostoјno spremio, a njegova je zadaća kud i kamo teža, jer dok se svi drugi vrte oko njegove vanjštine i oko njegovim otmenim kretanjima, on treba da svakom pojedinom preko fraka pogodi Ahilovu petu.

Tako je on i Gospodin Milosavljević, posebno dopisniku beogradskog „POLITIKE“, koji je iskazao čast i dozvolio si čast, da ga u Lausanni intervjuje, počeo da očituje ljubav i zanos se Srbijom i srpskom vojskom, kojoj se divi i koju obožava. Gospodin A. Milosavljević sije dozvolio, da ga upozori da on govori samo o Srbiji i podsjetio ga, da je Srbija samo dio države — to nešto iz prisutnosti duha, nešto da mu se doma Prečani ne zamjere, a valjda i nešto iz same učitosti, računajući, da će se talijanski premijer požuriti da protegne divljenje i obogažavanje na sva tri plemena, a možda iz kurtoazije i na Bunjevece i bosanske muslimane, ali to nije opalilo, jer je Mussolini prešao na predavanje o svojim simpatijama, keje nije zanijekao ni Hrvatima ni Slovincima, ali je klasificirao i rezervirao najveći dio za Srbe. Da, simpatijama se ne da komandovati, — rekao je. Po ovome sudeći, rekbi, da je Mussolini shvatio važnost svoje uloge i svoje ličnosti, jer on i ne govori o Italiji i volji naroda, nego o svojoj ličnoj naklonosti. — Sad je glavno, da se mi Jugosloveni radi ovih nejednakih simpatija med sobom ne svadimo.

Najzanimljije je, da Mussolini upućuje Srbiju na Egejsko more, a odvraća je od Jadranskog, pozivajući se na sudbinu, koja da je tako odredila. Zgodno doduše, ali što ćemo, kad svi oni, koji u ispravnost tog naredenja sudbine vjeruju, ili su jednom nogom, ili sasma već u grobu, a mladost čera na svoju.

Vrijedno je spomena i to, što je Mussolini predstavniku svojeg saveznika — Bugarske — očatao i pokazao vrata, a te valjda za to, što se je usudio, da bez njegove dozvole posjeti svoju braću Srbe u Beogradu.

Mussolini je govorio nešto i u ime svoje države, te je na upit Milosavljevića izjavio, da će prema Srbiji voditi uvjek istu prijateljsku politiku, a što se tiče Jugoslavije, da će odnositi biti dobri. Šteta samo, što je zaboravio Eshaeziju, a to je na žalost najvažnije. E, treba čekati, da se malo propisli, a za nas je glavno, da ovo što smo do danas čuli, dobro shvatimo.

Ponos — Patriotizam — Moral.

(Prenosimo)

Blokaški latinski. U pitanjima pregovora s Vatikanom o konkordatu zahvaljuju naša vlasta da sv. stolci dozvoli u opsegu cijele države, u kotoličkim crkvama staroslavenski jezik u služboj božoj. To kostantuje „Hrvat“. Sad bi čovjek očekivao da će blokaški organ koji je uzeo u zakup „branu hrvatskih prava“ biti najzadovoljniji što je i u vlasti dobio moćnoga saveznika. Ali kako „Hrvat“ sve, i najbolje, odbija, ako dolazi od strane naše države tko i u ovom slučaju kukavički iz lage i lesu se svu borbu najboljih naših sinova, u prošlosti i u sadršnosti, za glagoljev. Da ironija bude veća, pišac je tij ukratnoči protiv glagoljaša, i svom se snagom obara protiv toga da se „silom državne vlasti“ uvodi staroslavenski jezik u kolčku c kva na našem teritoriju. Oti, bez stida, ovako argumentira: „Ali hrvatski narod, baš u interesu modernog shvaćanja odložava između crkve i države na podoži najšire slobode, neće da se ikakova ustanova, niti najnarodnija praksa, na tako delikatnom području kao što je vjersko namješteni siloni državne vlasti“. Hrvatski je narod branio i obranio i spreman je da i dalje bran svoj vjersko narodni amanet: glagoljev, ali hrvatski narod je misljenja da ta svemoguća država nemaju prava, da za lice u svetištu najintimnije religiozne savjeti čovjeka vjernika, pa da mu propisuje kako će i kojim jezikom da se bogu moliti. Tim manje bi se to moglo kod nas da forsira, gdje ima različitih narodnosti.

N-ka se svaki moliti Bogu prema svojem uverenju i svojim jezikom i prema zasadama svoje konfesije: da li latinski, slorc-slavenski, arapski, židovski, njemački ili jermenski, to ne spada na državu

Rovarenje Ivice Franka. Ovaj doseljeni Švab, au-tr-ki slagan, kojem je do Hrvatsva koliko do starih cipela, prodaje Talijanima naši obalu i puni svoje bezdane džepove. Beogradsko „Vreme“ i za njim „Pobeda“ donose u cijeli koavenciju sklopljenu između njega i nekakovih „fašističkih emisara“ prošlog mjeseca u Beču. Tu Frank u име hrvatskog naroda priznaje „pravedne talijanske aspiracije“ na dalmatinski teritorij, navlastito na treću zonu i osi tog na Rieku.

Ne čudimo se Ivici, al Talijanima što se s njime upuštaju, jer što im može Frank i gdje imade kakova upliva? M žda u ukovoj novoj „Hrvatskoj republiki“ stvorenoj oko jednog stola u dobrostivo ustupljenom im kutiču kluba probuđenih Mađara u Bupimpeši? Nije zgorega, što se naši neprijatelji zadovoljavaju s ovakvim saveznicima. Samo napred. Bilo bi zgodno, da tu konvekciju potpiše i naš Mihi Jerinić i koji koji ovako . . . nek se jednji pogognu.

Koroščeva uskogrudn st. Ovaj vođa naših klerikalih uskratija je saradniku beogradskih „Novosti“ intervju motivirajući: „Zasto da dajem izjave srbijskom Istu, kad me Srb jancima nemam biraća?“ M. Hrvati i Slovinci, živimo posebnim životom, pa nema smisla, da izveštamo srbijsku publiku s črškim listovima. Znatljivo smo, da li bi reverendo dao isti odgovor dopisniku „N. Fr. Presse“.

Jos nesto o njemu (u pomanjkanju posebnog stupca za škakljanje donosimo ovde). Ovaj dragi staruljak izjavio je uredniku splitskog „Naroda“, da je „nacionalistički fašizam“ u našoj dižavi po njegovom mišljenju — mrtav pokret. Sad razumijemo zašto im toliko brige zadajemo: boje se mrtvih tjelesa, da truleži se nadmaše zadah, koji izbilja iz lješine klerikalizma.

Ne loj se, Koroščiću! Zdravi smo i žilavi, a pokret živi i siri se Jugoslavijom.

Slovenski klerikalci za fašiste!

„Onud sam prošao, gdje plaze pogunte šije, gdje preta slave orgije . . .“ J. P. K.

Naša nesposađa braća poslali su u talijanski parlament svećenika Šćek. On je bio poznat kao mladi i agilan organizator od kojeg su se naši nadali, da će i dobro organizirati narodni otpor. Nu prvo njegovo djelo je bilo, što je mjesto da drži sve naše na oku u razvoju narodnoj sloganu na Gorjicom i Istri, te inauguračni podjeli političku organizaciju trčanske Edinosti u tri razna tabora. Prvi njegov korak u parlamentu bio je jedan oportunistički istup bez ikakvog prethodnog dogovora sa svojim kolegama. I tako je doprineo da i ona pelorica nije više složni. Sada pak kada su f. s. sli dešli na vlast u g. poslanik Šćek smatrao je svojom slavenškom dužnošću, da se ide pokloniti Mussolinijevoj vlasti i da izradi svoje veselje, što je talijanska država doživila takvu sreću. Zbilja, za ono je naš narod od fašista pretrpio i trpi, zasluž valj je da svećenik Šćek ovako kukavički ponizi sebe i ovaj narod. I ovaj je slučaj još jedan dobar dokaz, u kako dobre ruke povjera naš narod sudbinu, kada se povjerava klerikalima.

Značaj klerikalih. Gleda slučaja gosp. Ladavca učitelja, naglašujem, da su ga fašisti počeli napadati kad ga je list „Pučki Prijatelj“ (klerikalna Šćekova

stranka) izdao kao povjerenika političkog društva „Efinost“, u češtoj namjeri da na njega upozori fašiste, jer je klerikalima tajao na putu u njihovoj gđadnoj radbi.

Antinarodni Klerikali. U broju od 12. ovnja, „Frankfurter Zeitung“ nalazi se jedan dopis u kojem se kaže, da je slovenačka inteligencija najveći neprijatelj Nijemaca. Dopisnik frankfurtskog lista „čudi se“ tome. Postoji kaže da je razgovarao sa jednim od vodja slovenske ljudske stranke (klerikalih) koji mu kazao da Slovenci „za sve što imaju u kulturi i u civilizaciji imaju zahvaliti — Nijemicima!“ (sic!). Dopisnik piše, da Nijemci mogu poželiti velike nade u klerikalih, ako dodju u Jugoslaviju na vladu. (Primjeđuju u redniju: Jugosloveni treba da zapamte ovo! A klerikalni bušnici, ako imaju obzora, kreneće i političkog postenja, neka otkriju toga soga vodiu koji daje ovakove mameške izjave).

Izazivanje. U više pugoda mjesni trećoredaši na zvoniku sv. Frane su demonstrativno izostavili izvještenje državne zastave, što je osobito ogrešenje u građanstvu izazvalo prilikom blagdana ujedinjenja 1. decembra. Gospoda su izvjesili zastavu tek nakon energetičke intervencije sa strane police.

Znamo, da ova gospoda nemaju da slave blagdan ujedinjenja, te bi taj dan najčešće izvjesili crnu zastavu, ali morali bi da barem iz pristojnosti poštovaju osjećje rodoljubnog građanstva. Misle li, da su za crkvenim zidovima izvan države i da im nitko ne može ništa? Mogli bi da se prevara: U erku dođuće neće nitko dirati, ali moglo bi im se ipak naći ljejka. Ovako za danas.

Cistoča duše i tijela. „Pustite k meni male ne.“ Zlocin sto ga je učinio pop Augustin Glasnović gadnji je mnogo od zločina popa Lesnja. Dok je L-suy zavajao djevojčice, župnik Glasnović upotrebjavao je dječake, da udovolji svojoj perveznoj potrošnji. O tome kako je dospijao pred sud i detalji njegovih zločina nalaze se u dopisu iz Dervente: „Župnik Glasnović podučavao je na osnovnoj školi u Derventi dječju katoličku vjercu u vjeronauči. On je držao sluškinju, koja mu je vodila gospodarstvo. Počekom ovoga dječjeg otpusta on tu ženu iz službe, a ona ga z osveće privjati žandarmerskoj stanici i optuži s gadnjih, protivprirodnih zločina. On bude smesta uhašpen, a istraga donese slediča užasna otkriva:“

Pop Glasnović je degenerisan tip notočnog homoseksualca, koji ne bira sredstava, da udovolji svom životinskom nagonu uperenom naročito protiv malodobnih dječaka od 9—12 godina. Kao „časna“ osoba uživo je, razumije se, povjerenje naročilo i samo su se tako mogli desiti oni bezbrojni zločini, čije su žrtve nevinji dječaci. Konstatovano je, da je on u roku od nekoliko mjeseci 16 (slovom šestnaest) dječaka navedeno upotrebljavao. Pri tom se taj gadni zločinac služio stanovitim ceremonijama, kako bi primorao dječake, da ne odadu ništa. On bi izabranog dječaka dovodio u svoj stan i tu bi na njega uplivao govorice da „dragi Bog tako hoće“. Tako bi smutio jednu dječju dušu, koju u popu gleda neko više biće i poslanika božjeg, zamjenika pape, koji je najbliži Bogu. Da bude sigurniji, namjestio je u jednom kutu kip sv. A te, pa se je svaki dječak morao pred tim kipom, pri zapaljenim svećama zakleti, da nikom neće ništa odati. Tada bi sledio zločin . . . Predan je 13. oktobra sudu i sad ima da se izreče osuda. Ovakovi zločinci treba da se kazne najostrijom kaznom jer su oni kuga, propast naroda.

* *

Zanimivo je, da su župniku Lesnju, koji je po osjećkom sudbenom stolu odsudjen na 2 godine latnice, njegovi crkveni glavari dozvolili mislit, dok ne bude riješen priziv, kojega je uložio protiv preostroj kazni.

I još dijele lekcije. „Narodni Straža“ onomadne kaže, da smo se preveć rano stavili u pozdu, da kritikujemo i osuđujemo njivovu „politiku“. Ne mirisi mi članak „Crna internacionala“ u prošlom broju „Soče“, pak kad nemaju što da kažu, ko utopljenik slamke, hvataju se pisca Vjugaju desno lijevo, muće se, ne bili im tko povjeravao, da su pametni, ali ne odgovaraju na ono što je bilo pisano, nego nastoje, mudrujući i psušući da zaborave na činjenice. Povera gente! Vidi se po tome na kakovu čitaču publiku računaju.

Mi im za odgovor evo donosimo još par bilježaka iz njihova dnevnika, pak nek se pogledaju u ogledalu. Da vidimo hoće li se zacrvjeti.

Zgodno je, moramo priznati, kako se ti majši trude, da budu duhoviti, kako s neke visine sajetuju i — prijete i (čujte) preporučaju logiku. O, crne kukavice!

Jugosloveni pamtite!

Nasilja i ponjenja.

Parobrod „Lovrijenac“ (vlasništvo Dubrovačke Parobrodarske Plovibde) povratio se sa puta u Južnu Italiju. Kapetan broda prijavio je lučkom uredu da su u Bariju fašisti napali na „Lovrijenac“, i zahtjevali da se na njemu istakne talijanska zastava. Da izbjegne

daljem zlostavljanju momčadi i putnika, kapetan je morao da dozvoli to. Posto na parobrodu nije bilo talijanske zastave, fašisti su je donijeli sa jednog lukačkog broda i objesili na jarbol. Posto se ovakav postupak protivi međunarodnom pomorskom pravu, lukački ured saopćio je taj slučaj ministarstvu inostranih djela. A šta će na to učiniti ministar D. r. Ninčić? Logično njegovoj mussoliniomaniji, on će valjda iz bogte pita kakve političke perverzije poslati u Rim još jedno „uverenje“ srađenih (l) odnosa između jugoslovenskog naroda i — Talijana.

* * *

Fašiste u Istri počeli su mučiti naše ljudi tako, što ih šile, da ispiju velike količine ricinusova ulja. Kako se vide, latinska gospoda, čija historija bilježi i izum inkvizicije, napisriva su izumima te vrsti protiv našega svijeta. Srednji vijek izgleda slavi svoje uskrsnuće kod fašista, koji vole geste velikog Rima. Oni bi mogli da ožive i stare cirkuse i pred lavove bacaju Slovence ili od njih čine žive baklje poput cara im Nerona . . .

Evo što nam se javlja o „kulturnim“ podvizima istarskog fašizma: „Ovi dana dali su župniku Franju Jurčiću u Boljunu fašisti iz Pazina 300 grama ricinusovog ulja. Dotični je župnik jugoslovenski državljanin i izgleda da ide kući na kastavtinu.“

Dne 7. o. m. u noći dosla su trojica fašista pred pekarnu našeg čovjeka Autona Ančića u Pazinu i sa revolverima u ruci zahtjevali da on i njegov radnik izđu napolje. Oni nisu htjeli, našto je jedan od trojice prisutnih fašista pucao iz revolera i smrtno ranio radnika pekara Ivana Marečića. Ta trojica fašista nisu bili iz Pazina, već od mobliziranih fašista iz Labina. Odmah iz tog došli su pazinski fašisti i pratili Ančića kući. Zahtjevali su da Ančić otidje u sjed Šte Fašća, ali on nije htio. Ranjeni Ivan Marečić 25-godišnji mladić bio je dopremljen u bolnicu u Polu, gde je drogi dan umro.

Dne 1. novembra t. g. oko 8 i pol sati u večer sj dio je gosp. Ante Ladavac učitelj u Zarečju za jednim stolom u gostionici njegovog oca u Pazinu. Bio je u razgovoru s gosp. drom. Šmom Matejevićem. Kad susjednog se stola igrala prijateljska igra između nekoliko čine pazinskih Jugoslovena.

Veselo je raspolože: je prekinuto ulazom ječinog nepoznatog fašista u crnoj košulji sa kacigom punom kopunovog perja. Smjestio je zapitao tko je od prisutnih učitelj Ladavac. Pozvao ga da ga slijedi i odveo ga u jedan tamnji kut dvorista iz kuće. Za čas se čulo gje Ladavac više u pomoć Fašist je u tami postavio Ladavca ispred sebe, izvadio samokrete zahtjevao od njega da klekne. Opaziv namjeru razbojnika, koji je htio, da ga ustrijeli, dao se na viku, da svrati pozornost karabinjera na sebe, jer je u blizini njihova komanda. Mjesto karabinjera pojivalo su se dva druga fašista, koji su bili u tami sakriveni te stali lupati Ladavca i bacili ga na zemlju. I oni su izvukli svoje samokrese, koje nose bez propisanog raznog lista i „oblasti“ to znaju. Razbojnik sa perjanicom postavi zahtjev, da mu Ladavac poljubi cipelu. Tež zahtjev nije htio izvršiti, što mu je donijelo novih batina. — Međutim se približilo nešto ljudi i Ladavcu bude naloženo da fašista da smješta ostavi Pazin uz pretnju da će ga ubiti i zapaliti mu očeve kuće. Da postedi svoje roditelje, ženu i drobnu dječju, druga ga dana ne bijase više u Pazinu.

Druge su goste u gostionici iščuškali i istjerali napolje. Fašist sa perjanicom bijaše poznati Nane Čukon iz Pomera kod Pule, koga tamo poznaju pod imenom „M.lesinov sin“. Ona su druga dvojica bila neki Gasparini, doseljeni Talijanac i Oreste Antonin. Oblastima je sve poznato, ali se fašistima ništa ne događa. To daje naslućivali, da su i taj herojski čin zvršili fašisti uz potpuru oblasti. Tim više, može se to ustvrditi, jer niti karabinjeri nisu htjeli interverirati i ako u bili upozoreni od dra. S. Matejevića.

VIJESTI.

Molino preplatnike, koji nam još duguju preplatu, da požure sa doznom. Neka uvaže, da je danas jako teško izlaziti s listom i pokrivali troškove. Iskreni prijatelji našeg pokreta i dobri rođaci neće zamjeriti, što listu prilažemo poštansku doznačnicu, nego će rado izvršiti tu dužnost, znajući, da listu o tome ovi ostanak.

Obiteljska žalost. Našem sugrađaninu i odlicnom rođoljubu g. Dru. Buriću umrla je majka. Naše iskrene sajčeće.

Spomenica II. sleta banatske sokolske župe, održanog u Višcu 24. i 25. maja o. g. dana je u stampu i biće za kratko vreme gotova. Imaće dva tabaka teksta sa opisom sok svecanosti, statistiku takmacenja i istoriju sokolstva u Banatu. Osim toga biće ukrasena sa 29 slika sa sletom i geografskom kartom sokolskog drustava u Banatu. Cena je 20 dinara i 2 din. za poštu. Novac treba unapred poslati ili doplatiti.

Preporučamo, da se što više raširi ova spomenica između sokola i nesokole. Narudžbe prima Sokol u Višcu (Banat).

Nacionaliste u Čehoslovačkoj. Veseljem primamo vijesti o silnom širenju nacionalističkog pokreta u Čehoslovačkoj. Naša slavenska braća, naši dru-

govi iz borba u Španjolsku, drugovi naših legionara i naših dobrovoljaca vrstaju ponovo u redove, da nastave borbu. Odlučni i oduševljeni nastavljemo rame uz rame preko zajedničkih neprijatelja k jednom cilju.

Dosljednost. U Ljubljani su istupili na izborima skupa klerikali i komuniste. U Italiji se klanjaju Mussoliniju, razdvajaju jugoslavene i šuruju s nesklonom nam partiju popolare, u Jugoslaviji se udružuju komunisti. Čekajmo, da vidimo, što će još da budu.

Srpska stranka u Vojvodini. Neki čovjek, ne baš najčišće prošlosti, po imenu Pantelija Jovović obilazi Vojvodinu agitujući za novu „Srpsku Stranku“. Naši listovi i organizacije u Vojvodini istupili su svom silom protiv njemu i njegovim pomagačima i prisili su da se povuče i šuta po selima, kud mu uspije, da nepoznat se prošulja. U Novom Sadu, Šabotici, Somboru i ostalim vojvodanskim gradovima se ne usluju ni da se počake na ulici. Ne znamo, da li je još o Vojvodini, ali ako je, a malo je.

Evaala, drugovi! Samo naprijed uništavajući svaki separatizam, javlja se taj pod firmom srpska ili hrvatska, katolicizma, pravoslavlja i muslimanstva. Sve to ide za cijepanje našeg naroda, sve mora da se ukloni i uništi: i ovamo Radić i famo Pantelija.

Možda tom gospodinu padne o proljeću na pamet da promjeni zrak i dote ovamo male na more. Dobro bi bilo, da se malo posavjetuje sa D.rom Barićem, koji je ovdje već kušao zrak.

Vuk dluku mijenja... Hrvatski Blok zadnjih par sedmica neprekidno „vijeće“ — hoće li u Beograd, neće li u Beograd. Pusti im nekada zahtjevi se i ne spominjen: oni su za državu, za ljubav med braćom, Šta više Radić se isprisao prama Talijanima i prama Mađarima, da brani državu. To još nije sve, Radić se skoro zanaša i srpskom, te će i med srpske seljake, da agituje, da valjda i njih predobiće za se i za republiku. Šad mu je kriv Košutić i ostali Frankovci za počinjene prljavštine, te ih baca iz bloka, da se s njima otresi i grijeha. Davao nek ga razumije, a mi mu ne vjerujemo, dok ne vidimo.

U fond „Naše Istre“ darovaše: Slavenska Banka d. d. Zagreb Din. 250, Or. Ju. Na. 100, Beoton d. s. o. j. Metković 100, Opštine Obrovac 100, D. n. Juraj Biankini presed. „Jadranske Straže“ Split 56, G. S. Matavulj, tvornica Šibenik 30, Braća Ilijadića p. Petra 30, Dr. Juraj Jurin odvetnik 25, Vaso Čok i Jovo Paklar, trgovina 25, Josip Kessler, zubar 50, Don Frane Ivanišević, Krilo-Jesenice 20. Izrazujući našu blagodarnost darovateljima obaveštavamo ih, da je „Naša Istra“ po nalogu centralnog odbora bila obustavljena, te slogan razvignut. Ostatak milodara upotrebljive voditelja organizacija za propagandu u svojem području.

† Slavić Škalco. Tiho, uprav nečujno, utrnuvaj ovaj omladinic, kao što je bio tih i cijeli njegov život.

Odrastavši u našim ravnim kotarima pod brižnim odgojem učitelja, svog oca Šimuna i brata Mira, stupio u arbanasku učiteljsku školu zadnjem zamjernom ljubavlju prema učiteljskom zvaaju željom, da svojoj zapuštenoj zagoni posveti svu svoju snagu duha i plenitost srca. Uvjeren, da za taj uzvišeni apostolat nije nikada dosta raditi, nije u poslu sebe nikada štetio. Kroz malo vremena stječe simpatiju kod svojih nastavnika, a drugovi u njemu nadaju najboljega kolegu.

Tada je ovaj naš zavod u Arbanasima bio izložen čestim napadajima sa strane zadarških fašista. I dok bi njegovi drugovi, više manje dali izražaju svom gnjevu kojom vanjskom gestom, on je postojano mučao, samo bi njegovo, inače uvijek blago crno oko, odavalio dušu koja trpi, dušu našeg naroda pod tuđinom, koji bi htio da raskine teške negve, al pomicao: „Doći će čas!“ sylada ga, da bar tako, poput Lazareve majke, spasi život mladim osvjetnicima. „Trpi, i savladaj se, dok pripravis što svečanije vaskrsnje“ kao da je šapulala njegova mlada duša.

Kroz to doba on oboli. Njegova mlada i jaka narav bila bi nadrvala ljetu boljeti, da u to ne osvanu zloglasni 14. novembra 1920. Razjarena rulja fašista provali toga dana u 8 sati večer u internat učiteljske škole. Pred ljetim nožem izvrši se on s nekoliko svojih drugova nevremenu, i to ga ubi. S dana u dan poče propadati. Ne izlijeći ga, da bar tako, poput klima našeg Dubrovnika, kamo se preseli naredne godine, da nastavi školovanje. Prisiljen da prekine nauke, pođe kući, da u majčinom okrilju nađe meleme nesmljenoj boljetici. Ali utaman. Zaleže u mješoj bolnici, da više ne ustade.

Kad ga posjeti desetak dana prije smrti, govorio mi je zanosno: „Sad se osjećam bolje. Još petnaest dana, pak ću u školu. Ja moram živjeti za svoje obnemogle roditelje i svoj ispačeni narod“. Zeljan života i rada, ugasnu on u 19. god. života. Drugovi i nastavnici dostojno oplakaju svojeg druga, učenika. Oprostivši se s njime dirljivim riječima poniješe u srcima svojim vječni pomen na svog nezaboravljenog druga iz teških dana u ugrabljenom Zadru, topilih snova i ozbiljnog rada u cik zore na rodнога vaskrsenja.

Sudrug.

Tisk: grafičnog zavoda E. Vitaliani-a - Šibenik

ŠIBENSKA OKRUŽNA BANKA DIONIČKO DRUŠTVO U ŠIBENIKU

PLAĆA

6% kamate na uložne knjižice || 4% kamate na čekovne račune

5% „ „ „ tekuće račune || bez ikakovih odbitaka.

Dozname iz aktivnog računa vršimo bez providbe.

ŠIBENSKA OKRUŽNA BANKA D. D.

Brzojav: Krugobanka. u Šibeniku Inter. telefon: 68.

Bankovni Ods.ek:

obavlja sve bankovne transakcije uz najpovoljnije uvjete
prima uloške i plaća
6% kamate na uložne knjižice
5% " tekuća račune
4% " čekovne račune
dozvane iz aktivnog računa obavlja bez providbe.

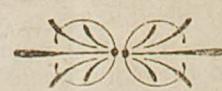
Trgovački odsjek:

preuzima trgovacka zastupstva za sjevernu Dalmaciju.
preuzima komisijonalna skladista za Šibenik i ostala važnija tržišta u sjevernoj Dalmaciji.
preuzima dobavu za svoj i tuđi račun proizvoda sjeverne Dalmacije.

Šibenska Okružna Banka D. D. u Šibeniku

upravlja poslovima Općinske Zajednice za ishranu sjeverne Dalmacije.

stoji na raspoloženju svim interesentima za poslove koje imaju na području sjeverne Dalmacije.

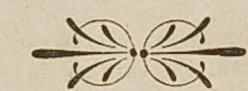
Restauracija

"Slavija"

Šibenik
na obali

moderno preuređena i
opskrbljena prvorazrednim
konfortom.

Izvrsna kuhinja
delikatese, stolna
i desertna
domaća i strana
vina i likeri.

SLAVENSKA BANKA d. d.

FILIJALA ŠIBENIK

...: Dionička glavnica K 150.000.000. - Pričva K 50.000.000.
BRZOJAVNI NASLOV: SLAVENSKA

Glavno sjedište

ZAGREB

Peslovne centrale:

BEOGRAD

LJUBLJANA

FILIJALE

Bjelovar
Brod n/S
Dubrovnik
Čelje
Gornja Radgona
Kranj
Maribor
Murska Subota
Osijek
Sombor
Sušak
Šabac
Velikovac
Vršac

EKSPOZITURE

Monoštior
Skofja Loka
SEZONSKA EKSP.
Rogaččka Slatina
AGENCIJA:
Buenos Aires
AFILIJACIJE:
Budapest (Balkan
Bank).
Wien (Bankhaus)
M. R. Alexander

Prima uloške na knjižice i tekući račun uz najpovoljnije uvjete.

Obavlja sve bankovne transakcije najkulantnije.

Pozor vinogradari!

Stigao nam je:

NATRIUM BISULFIT

najbolje sredstvo za uzdržanje vina
potpuno čist iz
prve francuske tvornice kemikalija
BRAĆA MAKALE - ŠIBENIK

RIKARD DELFIN (prije Andr. Delfin)

TRGOVINA POKUĆSTVA SA
STOLARSKO - AT PETARSKOM
RADIONOM

ŠIBENIK (Obala 65-75 i ul. Sv. Ivana 103)

„L' UNION“

FRANCUSKO OSJEGURAVAJUĆE
— DRUŠTVO U PARIZU. —

Život glavnica Franaka 272,221.898.-
Požar glavnica 20,000.788.-

Zastupstvo za šibenski okrug: VINKO DELALE - ŠIBENIK

Prva Dalmatinska slastičarna
Stevo Mandić

Široka ulica. ŠIBENIK Široka ulica.

Opskrbljena električnim pecivom
najboljim i najfinijim vrstama
slatk Ša i fisquita, te vlastitih
specialiteta.

LIKERI NAJBOLJIH NAŠIH TVORNICA.

Prima narudžbe za vani, koj izvršuje
tačno i brzo. — :—

TELEFON INTERURBAN Br. 31.

Cdlikovana tvornica likera IVAN JELIĆ - ŠIBENIK

Vlasnici: Petrović i Nedučin

Preporuča cijenjenim mušterijama svoje poznate proizvode i
naročito specijalitete najbolje vrste u Jugoslaviji:

Ros. maraschino, Coccoia, Vlavov,
Creme de marasca, Creme des
mandalines, Creme des

apricueaux, Creme des Bambanes,
Creme de chocolade, Creme de caffè Milica i Coinfreeaux.

Otprema tačno i brzo svaku količinu od jednog poštinskog sanduka
na više. Otprema uz pouzeće.

TRAŽITE CIJENIKE.

Brzojavna adresa: JELIĆ

KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK (HRVATSKA KNJIŽARNICA ZADAR)

Novo modrno urđenje i povrćan pisoao. — Polpušto sklad šte J. I. Josipov
knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladiste
papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za ured, općine i škole —
Skladiste školskih knjiga. — Prima predplate na stručne i periodične
časopise svakog jezika i struke. — Muzikal je svake vrste. — Pribor za
pisati s rojeve i Karbon-papirom.

Otprema brza i točna a cijene jeftine. — Solidna posluga.